

Klimaatverandering leidt tot animo voor Operatie Steenbreek

Tuintegels eruit, planten erin

Bewoners enthousiast maken om hun tuin te vergroenen en regenwater af te koppelen. Met dat doel werkt Waterschap Vallei en Veluwe voor twee jaar samen met Operatie Steenbreek. “Zo komen we sneller in contact met bewoners in de wijken”, zegt heemraad Frans ter Maten. “We versterken de ontwikkeling van verstening naar vergroening.”

DOOR THEO BRAND

Minder groen in de tuin betekent minder vogels, insecten en andere dieren. Minder biodiversiteit dus. Bovendien komt regenwater niet in de bodem terecht. En in de zomer blijft hitte langer hangen. Tijdens hoosbuien – die door de klimaatverandering vaker vallen – moet nu al het regenwater naar het riool. Ter Maten: “Dit betekent een enorme druk op het riool. Ons doel is daarom minder afvoer van regenwater naar de zuivering. Het is noodzaak dat het regenwater zo veel mogelijk in de bodem terecht komt.”

Bewoners die hun tuin vergroenen, dragen hieraan bij en maken hun buurt leefbaarder, zegt de heemraad. “Ongeveer 40 procent van het stedelijke oppervlakt is in het bezit van particulieren. De samenwerking met Operatie Steenbreek en de aangesloten gemeenten, brengt ons makkelijker in contact met die particulieren.”

Tuinplant cadeau

Ecoloog Wout Veldstra stond in 2012 aan de wieg van Operatie Steenbreek, waarvan hij nu voorzitter is. Hij werd gevraagd door enkele hoogleraren in Wageningen. Zij zagen dat de verstening een steeds groter probleem werd en vroegen hem mee te denken. Hij was toen stadsecoloog in Groningen. Ook wetenschappers van de Rijksuniversiteit Groningen startten een onderzoek. Zo ontstond Operatie Steenbreek dat met een actiepakket kwam voor vijf geïnteresseerde gemeenten.

Veldstra: “Inmiddels zijn 26 gemeenten aangesloten. Elke gemeente pakt het anders aan. Zo is er in Leeuwarden een onderzoek door studenten gestart en

Van rechts naar links: de wethouders Jan Overweg en Erik van Beurden, heemraad Frans ter Maten en Henriëtte Former van 'De Groene Belevenis' verwijderen samen de eerste Leusdense tuintegels uit de grond.

richt Eindhoven zich op de afvoer van het regenwater. De gemeente Den Haag kreeg in 2016 de Steenbreek Trofee omdat ze daar met bakfietsen door de stad gingen om tegels op te halen. Voor elke ingeleverde steen kregen bewoners een tuinplant cadeau. De Hagenaars hadden meer dan 43.000 straattegels ingeruild voor planten, om zo hun stad te vergroenen.”

“Operatie Steenbreek wil in 2022 een eindverslag presenteren en hoopt dat de verstening dan is afgenomen,” zo vertelt Veldstra.

Zelf regie

Sinds zomer 2016 is Waterschap Vallei en Veluwe deelnemer aan Operatie Steenbreek, zegt heemraad Ter Maten. “We zijn gestart met de

gemeenten Nunspeet en Leusden. Ook zijn we betrokken bij het traject in Amersfoort en bij plannen die de gemeente Ede heeft. De gemeenten Apeldoorn, Epe en Veenendaal oriënteren zich nu ook.

Ik vind het belangrijk dat bewoners zelf regie nemen in hun leefomgeving. Operatie Steenbreek helpt daarbij en als waterschap doen we graag mee. Zoek vooral de bewoners en organisaties die al gemotiveerd zijn. Initiatieven slagen alleen als mensen zelf willen.

Door Operatie Steenbreek is onze samenwerking met gemeenten breder geworden,” zo vervolgt Ter Maten. “Ambtenaren en bestuurders van beide overheden praten ineens niet meer alleen over water en riolerings, maar ook over groen en duurzaamheid. Wij kunnen ervaringen van andere Steenbreek-trajecten inbrengen en fungeren zo als ‘olie-mannetje’ door inzet van menskracht, enthousiasme, kennis en soms ook financiën.”

Tweet

Wethouder Jan Overweg van de gemeente Leusden vertelt dat Operatie Steenbreek inmiddels deel uitmaakt van de Duurzaamheidsagenda van zijn gemeente. “Om dat te markeren hebben we met het waterschap en met centrum De Groene Belevenis symbolisch een tuintegel verwijderd.”

Vervolgens zijn er werkateliers geweest met verschillende partijen uit de Leusdense samenleving, vertelt Overweg. “Daar zijn kansen in kaart gebracht. Bijvoorbeeld als de riolerings wordt vervangen in een wijk, dan is dat een natuurlijk moment om inwoners te stimuleren om met hun tuin aan de slag te gaan en regenwater af te koppelen.”

Marije Storteboom is wethouder van de gemeente Nunspeet. “We hebben veel te kampen gehad met overlast van regenwater. We troffen maatregelen, maar inwoners hebben ook hun eigen verantwoordelijkheid. Operatie Steenbreek helpt om die bewustwording te stimuleren en een gezamenlijke aanpak te ondersteu-

nen.” Storteboom concentreert zich op Elspeet, een dorp in haar gemeente. “Wij werken samen met het waterschap, de dorpsvereniging en een plaatselijke hovenier. Vóór het groeiseizoen willen we de actie onder de aandacht brengen van de inwoners.”

“Naar aanleiding van een tweet van heemraad Frans ter Maten, besloten wij om samen met het waterschap mee te doen aan Operatie Steenbreek. Het waterschap is direct betrokken bij de aanpak van de wateroverlast in Elspeet. Als het hier lukt, gaan we verder met de andere drie kernen van onze gemeente.”

Stimulans

Steenbreek-voorzitter Veldstra ziet het waterschap als een deskundige intermediair. “Als het waterschap zich verbindt is dat voor een aantal gemeenten een extra stimulans om mee te doen. Samen sta je sterk. En uiteindelijk zijn het de bewoners zelf die de verandering tot stand brengen.”

Theo Brand is communicatieadviseur bij Waterschap Vallei en Veluwe en lid van de redactie van Het Waterschap.

Nederland heeft ruim 56 duizend hectare aan privé-tuinen. Dat is tien keer nationaal Park de Hoge Veluwe. 44 procent van de tuinen ligt grotendeels vol tegels of grind, terwijl 64 procent van de Nederlanders een bloeiende tuin mooier vindt, maar denkt daar geen tijd voor te hebben. In een stenige stad kan het 7 tot 10 graden warmer worden dan in het buitengebied. Eén boom kan de functie van tien airconditioners vervullen. En onder een boom kan het 15 graden koeler zijn dan in de zon. Groene tuinen zorgen dat het hemelwater in de bodem opgenomen wordt. In een betegelde tuin spoelt 85 procent van het water direct het riool in. De huidige riolerings is daar niet op berekend. Aanpassing zal de maatschappij vele miljoenen kosten, los van de schade door overstromingen. Groene tuinen helpen deze maatschappelijke kosten te voorkomen. Bron: www.operatiesteenbreek.nl.